

Nr 23.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1929 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Genom en den 25 januari 1929 dagtecknad proposition, nr 35, vilken hänvisats till lagutskott och för behandling överlämnats till andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap 6 § i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet.

Härigenom förordnas, att 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet skola, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

7 KAP.

1 §.

För bestämmande av rågångarna kring skifteslagets ägor skall sammanträde hållas med rågrannarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 3 kap. 1 och 2 §§ stadgas motsvarande tillämpning. Är mark, som beröres av förrättningen, samfällad för flera fastigheter med skilda ägare och finnes för samfälligheten känd styrelse

eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan må kallelsen översändas till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren; och vare denne, där han ej äger att själv föra talan för samfälligheten, delägarna ansvarig för att kallelsen tillställas någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare, och är marken samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, må kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig; därjämte skall, där fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende och som icke innehaves under ständig besittningsrätt, har del i samfälligheten, underrättelse om förrättningen tillställas Konungens befallningshavande. Delgives kallelse på sätt, som sist nämnts, skall uppgift om vilken delägare kallelsen tillställts intagas i kungörelsen om förrättningen, och skall kungörelsen anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen. Kungörelse och kallelse, som i denna paragraf avses, skola innehålla anmaning att vid sammanträdet förete tillgängliga kartor och handlingar, som kunna lända till upplysning i rågångsfrågan. Hava kungörelse och kallelse sålunda försiggått, skall förrättning verkställas utan hinder av sakägares utevaror.

8 KAP.

1 §.

Går rågång — — — — — kan ske.

Hör till fastighet — — — — — utbyte ske.

Prövas ägoutbyte — — — — — delägares förfång.

Ägoutbyte må äga rum — — — — — äga lägges.

Ägoutbyte må verkställas — — — — — hela ägovälde.

Fråga om ägoutbyte skall behandlas å sammanträde med delägarna å ömse sidor. Angående kungörelse om sådant sammanträde samt kallelse därtill äge vad i 7 kap. 1 § stadgas motsvarande tillämpning.

20 KAP.

6 §.

I fråga om förrättningar, som i 1, 3, 4 och 5 §§ avses, skola de i 2, 3, 15, 16 och 18 kap. beträffande laga skifte givna föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse, dock att angående kungörande av sammanträde för bestämmande och utmärkande av rågång eller annan fastighetsgräns eller för ägoutbyte skall tillämpas vad om kungörelse och kallelse finnes stadgat i 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 §. I övrigt skola förrättningar, om vilka i förstnämnda tre paragrafer förmåles, verkställas på sätt beträffande motsvarande åtgärder i samband med laga skifte är föreskrivet.

Där flera hava — — — — — prövas skäligt.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande lagförslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionens innehåll.

Beträffande kungörande av laga skifte äro uti 3 kap. 1 och 2 §§ i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet meddelade följande bestämmelser: Om tid och ställe för första sammanträdet skall lantmätaren utfärda kungörelse, som skall minst fjorton dagar förut uppläsa i kyrkan för den eller de församlingar, där skifteslaget är beläget, samt, där särskilda förhållanden därtill föranleda, minst fjorton dagar före sammanträdet införas i en eller flera av ortens tidningar. Vidare åligger det lantmätaren att minst fjorton dagar före sammanträdet för befordran med posten avlämna tjänsteskrivelser med kallelse till sammanträdet till envar, som enligt senaste mantalslängd eller eljest tillgängliga uppgifter är delägare i skifteslaget, ävensom till de i ansökningsen om skiftet uppgivna eller för lantmätaren eljest kända innehavare av servitut, vilkas rätt må vara beroende av förrättningen. Om någon delägare är å okänd ort eller så fjärran, att han ej kan bevaka sin rätt vid skiftet, och någon icke är förordnad eller eljest veterligen behörig att för honom tala och svara, åligger det lantmätaren att för förordnande av god man för den delägare göra sådan anmälan, som avses i 11 kap. 4 § av lagen om förmynderskap. Slutligen skall lantmätaren, därest laga skifte angår fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, för förordnande av allmänt ombud i god tid insända underrättelse om skiftet till Konungens befallningshavande ävensom i fall laga skifte skall äga rum inom samhälle, där den för städerna gällande ordning för bebyggande skall iakttagas, minst fjorton dagar före sammanträdet underrätta byggnadsnämnden om tid och ställe därför. Sakägares utevaro från lagligen kungjord förrättning utgör ej hinder för förrättningens företagande.

Samma kallelseförfarande skall enligt 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § och 20 kap. 6 § tillämpas vid förrättningar för bestämmande av gränserna kring skifteslagets ägor och för ägoutbyte.

Det förslag till jorddelningslag, som förelades riksdagen år 1926, innehöll bestämmelser om ett förenklat kallelseförfarande i vissa fall. Vore delägarna i skifteslaget flera än tio, behövde särskilda kallelsebrev icke tillställas alla delägarna utan vore det tillfyllest, att kallelse genom rekommenderad tjänsteskrivelse tillställdes en av dem att vara för dem alla tillgänglig. Delgäves kallelse på sådant sätt, skulle underrättelse därom, med uppgift tillika om vilken delägare kallelsen tillställts, intagas i kungörelsen om förrättningen. Vore delägare bosatt utom kommun, där skifteslaget eller del därav låge, skulle han dock alltid kallas genom särskild tjänsteskrivelse. Första särskilda utskottet, som behandlade propositionen, ansåg emellertid, att varje sakägare oavsett antalet borde kallas genom personlig tjänsteskrivelse, och föreslog i överensstämmelse härmed ändring av bestämmelsen. Detta förslag biträdades av riksdagen.

Nu föreslås i fråga om rågångsförrättning och ägoutbyte ett enklare kallelseförfarande under vissa förutsättningar. Initiativet till denna lagändring har tagits av lantmäteristyrelsen i en den 14 maj 1928 dagteknad skrivelse till

Gällande bestämmelser.

Riksdagen 1926.

Lantmäteristyrelsens framställning den 14 maj 1928.

Kungl. Maj:t. Efter att hava erinrat om den skiljaktighet, som i fråga om kallelseförfarandet föreligger mellan Kungl. Maj:ts proposition och lagen i dess slutgiltiga form, har styrelsen anfört:

Den av riksdagen vidtagna ändringen har i vissa hänseenden medfört konsekvenser, som ej torde varit avsedda. Redan vid det sammanträde, som lantmäteristyrelsen höll den 5—8 sistlidne mars med rikets överlantmätare, var saken på tal. En överlantmätare från ett norrländskt län erinrade därvid, att laga skiftena i Norrland för framtiden merendels komme att omfatta skifteslag, som omförmäldes i 1 kap. 2 § 2. i nya lagen, d. v. s. skiften, som tidigare gått under benämningen hemmansklyvningar. Antalet delägare vid dessa skiften vore vanligen litet, men då förrättningen i regel berörde för det primära skifteslaget gemensamma vägar och andra undantag, måste samtliga delägare i det primära skifteslaget kallas, och deras antal vore ofta stort.

Vid det sammanträde, som överlantmätaren i Kopparbergs län för någon tid sedan haft med inom länet arbetande lantmätare för överläggning om den nya jorddelningslagstiftningen, har frågan även dryftats, och har överlantmätaren genom en promemoria delgivit lantmäteristyrelsen vad därvid förekommit. Vid sistberörda sammanträde framhölls, att åliggandet för lantmätare att kalla genom personliga tjänsteskrivelser komme att bli oerhört betungande i fråga om rågrannarna. Vid vart enda skifte (hemmansklyvning) funnos både 50, 100 och än flera rågrannar. Man synes till och med hava ställt sig tveksam, huruvida bestämmelsen lämpligen borde gälla även i fråga om bya- och sockenundantag.

En fråga av liknande innehåll har lantmäteristyrelsen väckt hos Kungl. Maj:t genom sin framställning den 21 september 1927 om ändring av 6 § i 1925 års lag om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område i syfte, att ett enklare kallelseförfarande måtte tillåtas, då det område nyttjanderättshavaren innehade bestod av bya- eller sockensamfällighet. I denna framställning framhöll styrelsen, att hinder ej borde möta mot införande för dylika fall av det förfarande, som enligt 11 kap. 12 § rättegångsbalken gällde för stämning å helt byalag, alldenstund delägarna i dessa samfälligheter icke hade mot varandra stridiga intressen. Så synes också vara fallet med delägarna inbördes i samfällighet i fråga om gräns mot närliggande fastighet. Häremot synas några vägande invändningar knappast vara att göra.

*Yttrande av
byråchefen
J. Hamrin.*

Lantmäteristyrelsens framställning överlämnades till byråchefen i lantmäteristyrelsen Johan Hamrin i egenskap av sakkunnig inom justitiedepartementet vid lagstiftning rörande ägo gränser m. m. med anmodan till honom att till departementet inkomma med det förslag, vartill framställningen kunde föranleda. Byråchefen Hamrin har den 26 november 1928 avgivit yttrande med förslag i ämnet, och har han härvid, efter omnämnande av förut omförmälda av riksdagen vidtagna ändring i fråga om kallelseförfarandet, anfört bland annat följande:

Handlingarna lämna ingen upplysning om de skäl, som föranledde sist omförmälda ändring. I sakens natur torde emellertid få anses ligga, att de böra sökas i strävan efter rättssäkerhet och syfte att förebygga att någon skulle gå förlustig sin rätt eller bli lidande till följd därav, att han ej fått kännedom om den förestående förrättningen. Om han ej fått sådan kännedom, vore en rättsförlust tänkbar, helst läget i det särskilda fallet kunde vara sådant, att ingen, som tillstådeskommit vid förrättningen, hade gemensamt intresse med den uteblivne och därför komme att bevaka hans rätt jämsides med sin egen.

Anledning till antagande att sakägarnas intressen gå i skilda och måhända ofta även i motsatta riktningar finnes vid förrättningar, som angå laga skifte och därmed likartade förrättningar. Lantmäteristyrelsens framställning om ett förenklat kallelseförfarande avser emellertid icke sådana förrättningar, utan styrelsens framställning går ut på att vinna ändring endast beträffande delägare inbördes i samfällighet i fråga om gräns mot närliggande fastighet. I dylika fall har styrelsen, som det vill synas, med fog utgått ifrån att delägarna icke hava mot varandra stridiga intressen. Lantmäteristyrelsens framställning avser alltså icke skifte å dylik samfällighet.

Man torde emellertid kunna utgå ifrån att utskottet riksdagen vid sitt ställningstagande i frågan företrädesvis tänkt på delägarnas förhållanden inbördes vid ett skifte, och icke kommit, åtminstone icke i tillräcklig grad, att fästa sin uppmärksamhet vid att saken på grund av särskilda bestämmelser i förslaget hade en långt vidsträcktare innebörd.

Av sålunda och i övrigt anförda skäl har den sakkunnige funnit, att ett förenklat kallelsesätt borde kunna tillämpas vid rågångs- och ägoutbytesåtgärder, vare sig dessa förekomme i samband med skiftesförrättningar eller bringades till utförande såsom fristående förrättningar; dock borde förenklingen komma i tillämpning endast beträffande sakägare, som kunde antagas icke hava mot varandra stridande intressen.

Sedan lantmäteristyrelsen i avgivet utlåtande tillstyrkt den sakkunniges förslag och lagrådet hörts däröver, har Kungl. Maj:t efter vissa mindre jämkningar förelagt riksdagen detsamma genom förevarande proposition.

Vid förslagens remitterande till lagrådet har *departementschefen* erinrat, att den förändring, som nu ifrågasättes, endast sträckte sig till sådana kategorier av sakägare vid rågångs- och ägoutbytesåtgärder, vilka kunde antagas icke hava stridiga intressen att bevaka. Förslagens genomförande torde följaktligen icke innebära någon principiell rubbning av den ordning, från vilken jorddelningslagen i förevarande hänseende utginge. Vid dessa förhållanden borde avgörande vikt icke tillmätas de betänkligheter, vilka i allmänhet kunde anföras emot att ändring vidtoges i en omfattande lagstiftning, som ägt giltighet endast under kort tid. Den erfarenhet, som vunnits vid lagens tillämpning, syntes i detta fall vara tillfyllest för att redan nu låta en lagändring framstå såsom önskvärd.

Beträffande innebörden av förslaget må erinras: Möter vid rågångs- eller ägoutbytesförrättning mark, som är samfälld för flera fastigheter med skilda ägare och finnes för samfälligheten känd styrelse eller annan, som är satt att den förvalta, erfordras ej kallelse till de särskilda delägarna i samfälligheten, utan får kallelsen översändas till ledamot av styrelsen eller till förvaltaren. Äger denne ej själv föra talan för samfälligheten, är han delägarna ansvarig för att kallelsen tillställs någon, som äger behörighet härtill, eller, om sådan ej finnes, kommer till delägarnas kännedom. Finnes ej känd styrelse eller förvaltare, och är marken samfälld för flera än tio fastigheter med skilda ägare, får kallelsen sändas till en av delägarna att vara för dem alla tillgänglig. Därjämte skall, där fastighet, som står under allmän myndighets vård och in-seende och som icke innehaves under ständig besittningsrätt, har del i samfälligheten, underrättelse om förrättningen tillställas Konungens befallningsha-

Propo-
sitionen.

vande. Delgives kallelse på sätt, som sist nämnts, skall uppgift om vilken delägare kallelsen tillställts intagas i kungörelsen om förrättningen, och skall kungörelsen anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen. Hava kungörelse och kallelse sålunda försiggått, skall förrättning verkställas utan hinder av sakägares utevaro.

Förslaget är avsett att träda i kraft fyra veckor från den dag, då lagen från trycket utkommit i svensk författningssamling.

Utskottet.

Vid ett laga skifte äga de olika delägarna, såsom den sakkunnige erinrat, i regeln mot varandra stridande intressen. Det måste därför väcka betänkligheter att i fråga om kallelse till dylik förrättning införa ett mera summariskt förfarande än det, som i 3 kap. 1 och 2 §§ jorddelningslagen föreskrives. Det är ur denna synpunkt förklarligt, att riksdagen hyst betänkligheter gent emot det av Kungl. Maj:t år 1926 föreslagna sättet för kallelse till jorddelningsförrättning. Härvid torde ock hava bidragit, att det summariska kallelseförfarandet enligt berörda förslag skulle hava erhållit en så vidsträckt tillämpning, att det nära nog kommit att bliva regel.

Att riksdagen sålunda ej velat godtaga omförmälda förslag, synes utskottet emellertid ej behöva tilläggas någon avgörande betydelse beträffande det förslag, som nu föreligger. Enligt detta är det förenklade kallelsesättet, såsom departementschefen erinrat, avsett att vinna tillämpning allenast i vissa begränsade fall, däri delägarnas intressen sammanfalla. Någon risk, att detta förfarande uti de fall, som i förslaget avses, skulle kunna medföra rättsförlust för någon delägare, torde knappast förefinnas. Uppenbart är, att de föreslagna bestämmelserna uppbäras av ett förefintligt behov, liksom ock att de äro ägnade att fylla befogade anspråk å praktiskhet och enkelhet, samtidigt som förrättningskostnaderna därigenom nedbringas.

Bestämmelserna överensstämma i stort sett med de ändringar i 6 § ensittarlagen, vilka Kungl. Maj:t föreslagit i proposition nr 36 och utskottet tillstyrkt. I ett avseende föreligger emellertid en olikhet. Då det förenklade kallelsesättet användes, skall enligt ensittarlagen kungörelse om förrättningen med uppgift å vilken delägare kallelse tillställts alltid intagas i ortstidning. Jämlikt förevarande förslag skall dylik annonsering ske allenast, när särskilda förhållanden därtill föranleda. Utskottet har övervägt, huruvida icke annonseringen borde vara obligatorisk i här ifrågavarande fall. Därigenom skulle vinnas ytterligare säkerhet, att förrättningen bragtes till de särskilda delägarnas kännedom. Emellertid kan det ej förbises, att det ofta är fråga om mycket obetydliga företag. Den sakkunnige har sålunda framhållit, att vid förrättningar, motsvarande enligt äldre lag hemmansklyvningar, förrättningsföremålet i regel gränsade till för det primära skifteslaget gemensamma vägar eller andra undantag. Ofta rör frågan rätta sträckningen av en gräns av obetydlig längd, varom kanske tvist ej råder. Att i dylika fall betunga sökanden med kostnad för annons i en eller flera tidningar, har utskottet ansett vara mindre lämpligt. Bestämmelsen, att kungörelsen om förrättningen, då det förenklade kallelsesättet användes, skall anslås i socken- eller rådstugan eller å annan lämplig plats inom kommunen, synes utskottet jämväl

merendels innebära en tillräcklig garanti, att delägarna erhålla kunskap om förrättningen. När emellertid genom dylik åtgärd ej kan vinnas säkerhet, att förrättningen i tillräcklig mån blir bekantgjord, liksom ock då företaget är av större betydelse, förutsätter utskottet, att lantmätaren icke skall underlåta att införa annons i en eller flera av ortens tidningar.

Under hänvisning till vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte bifalla ifrågakarande proposition.

Stockholm den 12 mars 1929.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, von Sydow, Linder*, Almkvist, Frändén*, Berglund*, Granström* och *Norman*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Skövde, *Hage, Ödström*, Johanson* i Hallagården, *Jeppsson*, Johansson* i Sollefteå, *Petersson* i Lerbäcksbyn och *Petersson* i Hällbacken.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.